

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PRIJEDLOG

STRATEGIJA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Studen, 2004.

1. UVOD

Pravo na učenje, prema Općoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda, jedno je od temeljnih ljudskih prava:

«Članak 26.

Svatko ima pravo na obrazovanje. Obrazovanje mora biti besplatno, barem na početnim i općim stupnjevima. Osnovno obrazovanje mora biti obvezno. Tehničko i stručno obrazovanje mora biti dostupno svima; više obrazovanje treba biti pristupačno svima na temelju sposobnosti.

Članak 27.

Svatko ima pravo sudjelovati u kulturnom životu svoje zajednice, uživati u umjetnosti te sudjelovati u znanstvenom razvoju i koristiti njegove prednosti.....

Članak 29.

Svatko ima obveze prema zajednici u kojoj je jedino moguć neovisan i potpun razvoj njegove osobnosti...»¹

Hrvatska ima stoljetnu tradiciju institucionalnog obrazovanja odraslih. Nakon II. svjetskog rata ustanovljen je obris, koji je sredinom pedesetih godina zaprimio sve karakteristike sustava i bio inkorporiran na lokalnoj i državnoj razini. Veliki broj solidno ustrojenih narodnih sveučilišta, znatan broj radničkih sveučilišta, osnovnih škola za odrasle, večernjih srednjih i viših škola, s velikim brojem polaznika, uz sustavno usavršavanje andragoških djelatnika, učinili su da je sustav obrazovanja u Hrvatskoj bio jedan od najrazvijenijih, ne samo na prostorima tadašnje Jugoslavije, nego i u Europi. Stoga se s pravom govorilo da je u šezdesetim godinama sustav obrazovanja odraslih u Hrvatskoj prolazio svoju «zlatnu fazu».

Reformom školstva 70-tih godina, administrativnim nasiljem, uništen je koncept obrazovanja odraslih, a do tada dobro organizirane institucije - nositelji ovoga obrazovanja - potisnute su na rub zbivanja u suvremenoj naobrazbi i kulturi.

2. INOVIRANJE OBRAZOVANJA ODRASLIH U KONTEKSTU CJELOŽIVOTNOG UCENJA

Praksa obrazovanja odraslih, po mnogim svojim sastavnicama i obilježjima, danas gotovo da ne zaostaje za praksom razvijenih zemalja. Hrvatska ima mrežu ustanova za obrazovanje odraslih gotovo na citavom području, te veliki broj različitih institucija koje, uz svoje redovne djelatnosti, provode i programe obrazovanja odraslih. Obrazovna ponuda, posebno u području neformalnog obrazovanja, velika je i široka, i, u pravilu, nastala je kao odgovor na obrazovne potrebe građana i pravnih osoba. U javnosti prevladava stajalište da u obrazovanju odraslih, kao i drugim segmentima obrazovnog sustava, prevladavaju principi tradicionalnog sustava. Ova je tvrdnja u velikoj mjeri točna za područje formalnog

---

¹ Opća deklaracija o ljudskim pravima OUN, 1948.

obrazovanja, te proizlazi iz činjenice da formalno obrazovanje odraslih provode nastavnici redovnih škola i centraliziranog sustava donošenja nastavnih planova i programa. U području neformalnog obrazovanja stanje je drugacije.

Nakon dužeg razdoblja, u kojem službena hrvatska politika i vlast nije imala razumijevanja za obrazovanje odraslih, a kao rezultat intenzivnog povezivanja i otvaranja prema europskim i svjetskim integracijama, uočava se bitan zaokret.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, u prosincu 2002. godine, usvojila je i objavila «Deklaraciju o znanju», kojom ukazuje na važnost znanja kao glavne poluge razvoja, te razvitak obrazovanja i znanosti prema svjetskim kriterijima kvalitete, kao prvi korak na putu prema društvu znanja. Povećanje izdvajanja za obrazovanje i znanost mora biti prioritet razvojne politike i potvrda europske orijentacije.²

Vlada Republike Hrvatske i Nacionalno vijeće za konkurentnost, u ožujku 2004., predstavili su «55 preporuka za povećanje konkurentnosti Hrvatske», te istaknuli četiri ključna nacionalna strateška cilja:

1. Ostvarivanje održivog rasta BDP-a;
2. Smanjivanje nezaposlenosti;
3. Povećanje kvalitete življenja;
4. Povećanje stupnja društvene uključenosti.

Ostvarivanje ovih ciljeva temelji se na obrazovanju za rast i razvoj. «Svaka nacionalna ekonomija i njezin konkurentski položaj ovise prvenstveno o kvaliteti raspoloživih ljudskih resursa. Korištenje tih resursa i ulaganje u njihovu kvalitetu glavni su čimbenici razvoja.»³

Obrazovanje će doprinijeti povećanju konkurentnosti ako se ostvari:

- poboljšanje obrazovne strukture stanovništva,
- trajno osuvremenjivanje sadržaja i metoda obrazovanja na svim razinama obrazovnog sustava, te usmjerenost na razvijanje temeljnih kompetencija,
- uspostava sustava vrednovanja i samovrednovanja kvalitete procesa i rezultata obrazovanja,
- povećanje ulaganja gospodarstva i države u obrazovanje,
- što veće uključivanje u procese obrazovanja i učenja (počevši od predškolskog sustava).

Pod motom «Najskuplje je ne činiti ništa!» upućuje se na hitnost postupanja. Osnivanjem trajnih radnih stručnih skupina koje će ustanoviti kratkorocne, srednjorocne i dugorocne potrebe za znanjima i vještinama u ključnim gospodarskim područjima, na temelju utvrđenog sustava prikupljanja informacija o potrebama tržišta rada, omogućilo bi se razvijanje odgovarajućih obrazovnih programa prilagođenih razvoju potrebnih znanja i vještina.⁴

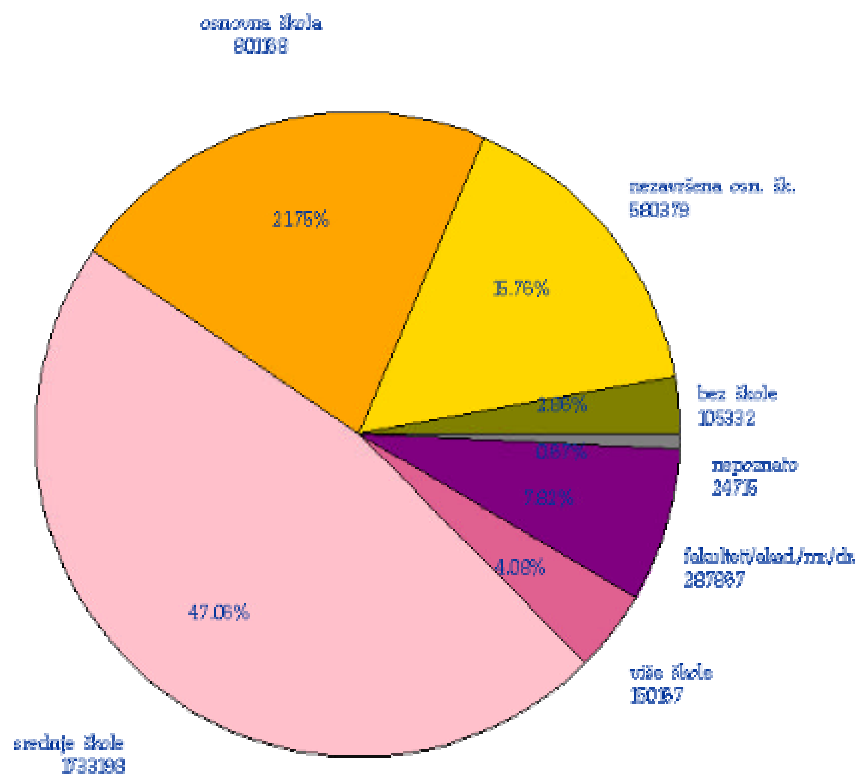
---

² HAZU «Deklaracija o znanju», 2002.

³ 55 preporuka za povećanje konkurentnosti Hrvatske

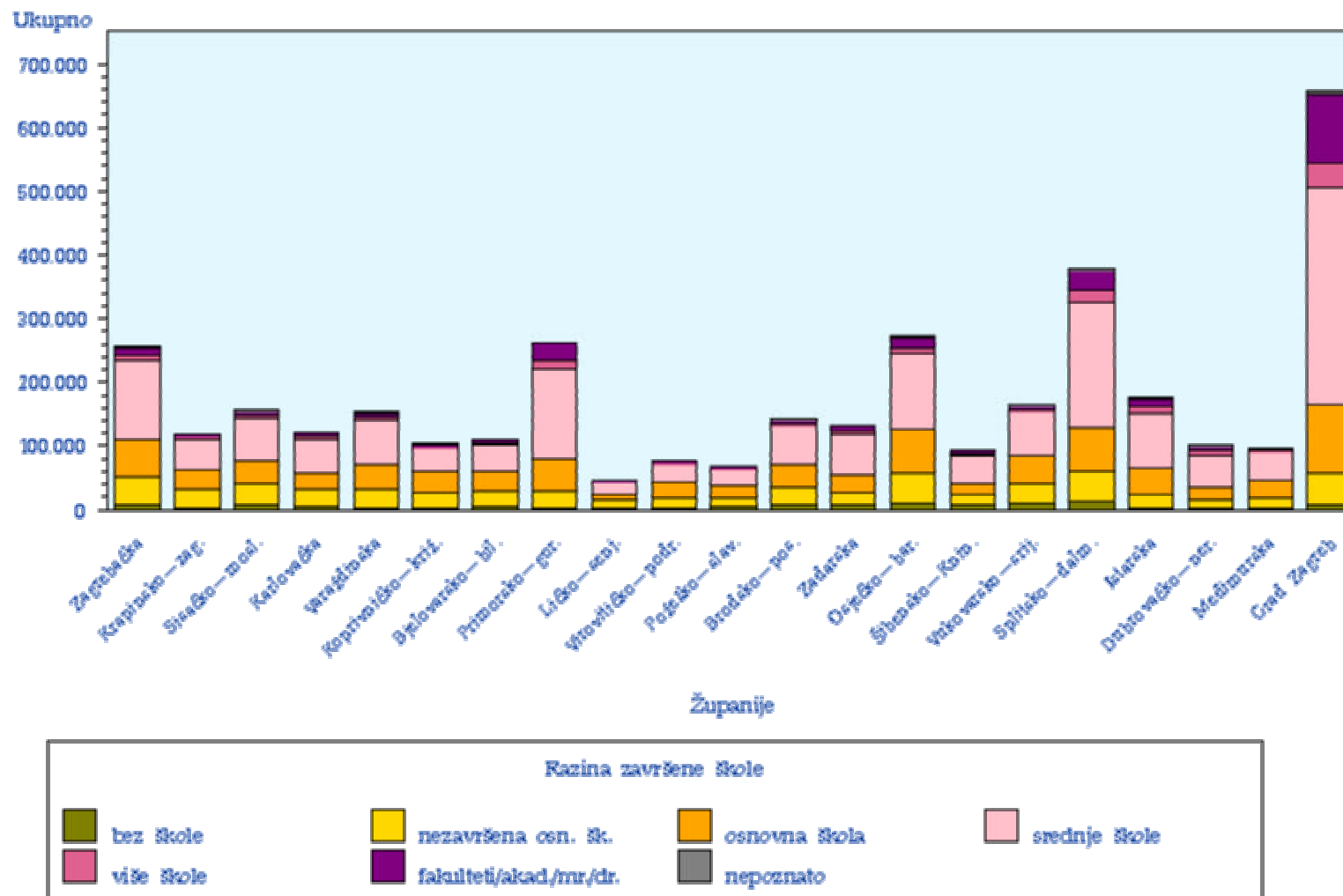
⁴ isto

Popisom stanovništva, 2001. godine, predocena je obrazovna struktura hrvatskog stanovništva⁵:

⁵ Izvor: Državni zavod za statistiku

Stanovništvo staro 15 i više godina prema razini završene škole po županijama

Na početku dvadesetprvog stoljeca postignut je opći konsenzus da je znanje temeljna proizvodna snaga u ljudskom društvu i glavni uvjet uspješnosti. Razlike u znanju i njegovoj primjeni postale su glavni čimbenici prema kojima se države dijele na razvijene i nerazvijene, bogate ili siromašne.

U suvremenim bogatim društvima glavna razvojna poluga je intelektualni kapital ljudi, a njegova vrsnost je neposredno ovisna o sustavu obrazovanja i odgoja. Neprijeporno je da obrazovanje i odgoj bitno doprinose održivom nacionalnom razvoju, te poželjnom i trajnom razvoju pojedinaca. Razvijene i uspješne zemlje drže sustav obrazovanja od najvišeg nacionalnog prioriteta, te primjenjuju one strategije razvoja obrazovanja i odgoja, koje najprimjerenije doprinose gospodarskom, socijalnom i kulturnom razvoju društva, te pojedinacnom boljitku svih njegovih članova. Stoga je posjedovanje znanja temelj ravnomjerne raspodjele svjetske moći i očuvanja nacionalne i pojedinacne slobode, blagostanja te kulture u najširem smislu.

Suvremena strategija obrazovanja temelji se na nacelu **cjeloživotnog učenja**, potaknutog činjenicom da se količina novoga znanja povećava velikom brzinom, pa znanja stecena u tradicionalnom obrazovnom sustavu zastarijevaju i nisu dostatna potrebama pojedinca i društvene zajednice.

Razvoj društva će tijekom 21. stoljeca ovisiti i o mogućnosti da kritična masa aktivnog stanovništva stekne visoku razinu nove pismenosti. Naime, **"pismenost 21. stoljeca"** je preduvjet razvoju ne samo svakog pojedinca nego i opće društvenoj dobrobiti.⁶ Zahtjevi nove pismenosti temelje se na neophodnosti trajnog usvajanja novih znanja, vještina i sposobnosti.⁷

U procesu globalizacije od svih se država očekuje da će znanjem čuvati svoju opstojnost i razvijati konkurentnost, odnosno surađivati u razvitku svojih obrazovnih sustava, pri čemu svaka država zadržava pravo na uvažavanje posebnosti svoje vlastite povijesne, kulturne, obrazovne i druge tradicije.⁸

3. CILJEVI STRATEGIJE

S trenutkom dobivanja *Avis-a*, Hrvatska se obvezala na razvitak vlastitog obrazovnog sustava koji će biti oslonjen na moderne tekovine ujedinjene Europe.⁹ Time je prihvaćena i obveza usvajanja jasne i cjelovite strategije cjeloživotnog učenja i akcijskog plana do 2005. godine.¹⁰

Europska komisija usvojila je dokument «Izgradnja europskog prostora cjeloživotnog učenja» koji predstavlja jasnu i dosljednu strategiju postavljenu na sljedećim «blokovima»:

- razvitak partnerskog pristupa,

---

⁶ Sanader, I.: Govor pokrovitelja na Međunarodnoj konferenciji «Obrazovanje odraslih – na putu prema EU», Zagreb, 20. – 21. svibnja 2004.

⁷ Pastuovic, N.: Casopis «obrazovanje odraslih» 1/4-2000., Andragoški centar, Zagreb

⁸ Pack, D.: Europska politika obrazovanja/ucenja odraslih, izlaganje na Međunarodnoj konferenciji «Obrazovanje odraslih – na putu prema EU», Zagreb, 20. – 21. svibnja 2004.

⁹ Mišljenje Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji, Bruxelles, COM(2004) 257

¹⁰ Europska komisija «Obrazovanje i odgoj 2010– različiti sustavi, zajednički ciljevi», Bruxelles, COM(2003) 685 final

- utvrđivanje obrazovnih potreba – pojedinaca, organizacija, tržišta rada i šire društvene zajednice,
- osiguranje odgovarajućih resursa: financijskih, materijalnih, kadrovskih, stvaranje **kulture ucenja** povećanjem obrazovnih mogućnosti, povećanjem broja učenika, stvaranje «organizacija koje uče» i «zajednica koje uče»,
- uspostavljanje mehanizama procjene i osiguranja kvalitete, evaluacije i nadzora kako bi se osigurao trajan razvitak i unapređenje s ciljem ostvarenja izvrsnosti.¹¹

Na putu prema europskoj obitelji «**društva utemeljenog na znanju**», Hrvatska prihvaća cjeloživotno ucenje kao temelj svojega cjelokupnog sustava obrazovanja, radi ostvarenje i unapređenja **trajne zapošljivosti i aktivnog građanstva**.¹²

Na tom pravcu, ovom strategijom utvrđuju se sljedeći ciljevi:

- razviti mjere, organizacijske, kadrovske i financijske uvjete za ostvarivanje cjeloživotnog ucenja kao prava i obveze svih građana Republike Hrvatske: žena, muškaraca, mladih, starijih osoba, umirovljenika, zaposlenih, nezaposlenih, domaćica, poslodavaca, branitelja, siromašnih, nepismenih; uključivanje mašte i sposobnosti svih hrvatskih građana, te njihovo aktivno sudjelovanje u svakom aspektu života, omogućit će «pokretanje Hrvatske»;
- izgraditi sustav obrazovanja/ucenja odraslih, koji će svima pružiti jednake mogućnosti za uključenost u kvalitetno ucenje tijekom cijavoga života, i u kojemu se obrazovna ponuda temelji i proizlazi iz zahtjeva i potreba za ucenjem;
- donijeti mjere za zajedničko i usklađeno djelovanje mjerodavnih ministarstava, socijalnih partnera i obrazovnih ustanova;
- stvoriti zakonske i stručne pretpostavke, kako bi sveobuhvatno obrazovanje odraslih bilo jednako važan, sastavni dio odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske;
- prilagoditi odgojno-obrazovno planiranje i programiranje, strategije i oblike poučavanja i ucenja, kako bi znanja i vještine odgovarali mogućnostima i potrebama pojedinca, zahtjevima rada i posla, te radnom i društvenom okruženju;
- poticati i osposobljavati građane za sudjelovanje u svim područjima suvremenog života, posebno u društvenom i političkom životu na svim razinama, uključujući i europsku razinu;¹³
- poticati korištenje nove informacijske i komunikacijske tehnologije u cjeloživotnom ucenju i obrazovanju odraslih, jer to, između ostalog omogućava individualizirani pristup ucenju, prikladan odraslima, izbor najpogodnijega vremena za ucenje te druge pogodnosti;
- pospješivati integraciju rada i ucenja – zbog OECD ekonomija - jer promjene idu za tim da se obrazovanje i rad zbivaju cijelo vrijeme, umjesto tradicionalne odvojenosti studiranja i cjeloživotnog rada.

Cjeloživotno ucenje smatra se neprekinutim kontinuitetom «od kolijevke do groba», ono počiva na četiri temeljna stupa, prema kojima pojedinac mora: «učiti znati», «učiti činiti»,

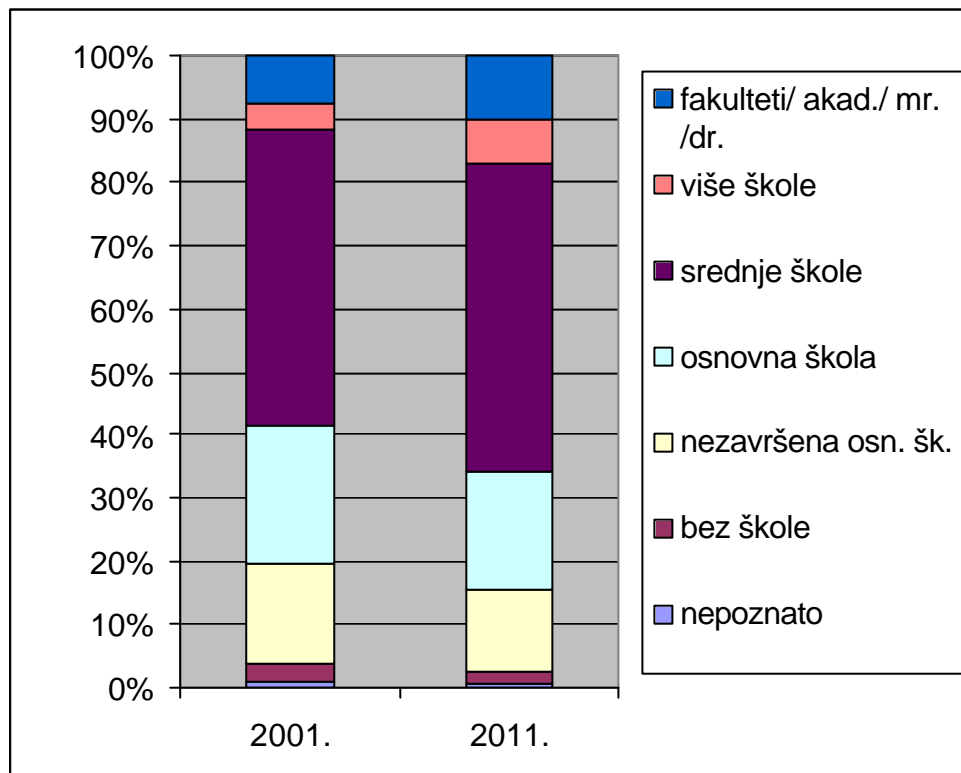
¹¹ Izgradnja europskog prostora cjeloživotnog ucenja, Bruxelles, COM(2001) 678 final

¹² Europska komisija: Memorandum o cjeloživotnom ucenju, Bruxelles, SEC(2000) 1832

¹³ Europsko izvješće o indikatorima kvalitete cjeloživotnog ucenja, Bruxelles, 2002

«uciti biti» i «uciti živjeti zajedno».¹⁴ Ljudi će dosljedno planirati aktivnosti učenja tijekom citavog života samo ako *žele* uciti. Proces učenja, u pravilu, nastavljaju oni čije je iskustvo učenja u ranom životu bilo uspješno i koji su ga doživljavali na pozitivan način. Za nastavak učenja važno je stvoriti pristupačne mogućnosti u smislu potrebnog vremena, ritma, mjesta i sredstava, pri čemu će dodatnu motiviranost za sudjelovanje u obrazovanju stvoriti sadržaji i metode koji uzimaju u obzir njihove kulturne obzore i životno iskustvo. I, konačno, odrasla osoba će htjeti ulagati vrijeme, trud i novac u daljnje obrazovanje, za vlastite potrebe, kao i za napredovanje na poslu, ako vještine, opće i stručno znanje koje su ranije stekli budu vidljivo priznati. Osobna motivacija za učenje, te raznolikost mogućnosti obrazovanja osnovni su uvjeti za uspješnu primjenu cjeloživotnog učenja.

Očekivana obrazovna struktura odraslog stanovništva 2011. godine:

Postoje tri vrste svrhovite aktivnosti učenja:

- **formalno obrazovanje/učenje**, koje se odvija u različitim obrazovnim institucijama i putem kojega se stječu priznate diplome i kvalifikacije, najčešće počinje između pete i sedme godine života i traje do dvadesete, odnosno dvadeset pete godine;
- **neformalno obrazovanje/učenje**, koje se odvija neovisno od službenog obrazovnog sustava i obično ne vodi stjecanju službenih potvrda. Ono može biti organizirano na radnom mjestu i kroz aktivnost različitih društava ili udruženja, kao što su organizacije mladih, sindikati ili političke stranke, ili putem organizacija i usluga koje služe kao nadopuna formalnom sustavu obrazovanja, kao što su muzičke škole, sportski klubovi ili privatne poduke kao priprema za polaganje ispita.;

¹⁴ Izvješće UNESCO-vog Povjerenstva za razvoj obrazovanja za 21. stoljeće

- **informalno ucenje**, koje je prirodna pojava u svakodnevnom životu. Za razliku od formalnog i neformalnog obrazovanja, informalno ucenje ne mora se odvijati svjesno, zbog čega ga ni pojedinci sami nužno ne prepoznaju kao čimbenik koji doprinosi njihovom znanju i vještinama.

Do sada je formalno obrazovanje određivalo vodenje politike, određujući način stjecanja obrazovanja i usavršavanja te utjecuci na stav ljudi o tome što se smatra učenjem. U kontinuitetu cjeloživotnog učenja više dolaze do izražaja neformalno obrazovanje i ucenje. Činjenica da se kompjuterska tehnologija prije ustalila u kucanstvima nego u školama potvrđuje važnost neformalnog učenja. U neformalnim situacijama leži ogromna zaliha mogućnosti za usvajanje znanja, zbog čega bi u budućnosti mogle biti važan izvor inovacija u metodama učenja i poučavanja.¹⁵ Od tuda i težnja za sve većim priznavanjem neformalnog učenja.

Nesporno je, dakle, da je obrazovanje odraslih postalo važnije nego ikada ranije. Stoga, osim u praksi, obrazovanje odraslih i na razini politike i upravljanja državom/društvom mora postati sastavni, jednako važan, ali specifičan dio cjelokupnog obrazovnog sustava.

Infrastruktura obrazovanja/učenja odraslih u razvijenim zapadnim zemljama, posebno u zemljama EU, jest *sine qua non* uspješne i raznovrsne prakse obrazovanja i učenja. Nju karakterizira jasno definirana pravna regulativa, uređena prava i obveze financiranja od strane državnih, regionalnih i lokalnih struktura i fondova, izgrađena mreža ustanova, udruženja i fundacija koje realiziraju programe i zadace obrazovanja/učenja odraslih, te, na kraju, nju karakterizira transparentna praksa evaluacije učinaka obrazovanja/učenja odraslih, kako na znanstvenoj razini u brojnim istraživanjima i razvojnim projektima, tako i na praktičnoj razini.¹⁶

4. RAZVOJ ORGANIZACIJSKIH, STRUCNIH I FINANCIJSKIH PRETPOSTAVKI

4.1. Politika obrazovanja odraslih i zakonsko uređenje

Obrazovanje odraslih, danas je u Hrvatskoj djelomično uređeno zakonskim propisima: Zakonom o osnovnom školstvu¹⁷ i Zakonom o srednjem školstvu¹⁸, koji sadrže posebna poglavlja kojima se uređuje djelatnost, oblici izvođenja, institucije ovlaštene za obavljanje djelatnosti, te Pravilnikom o srednjoškolskom obrazovanju odraslih¹⁹, kao provedbenim propisom.

Institucionalni okvir za obavljanje obrazovanja odraslih pruža Zakon o pucnim otvorenim učilištima²⁰, donesen 1997. godine, koji uređuje djelatnost, osnivanje, ustroj, te upućuje na primjenu Zakona o ustanovama.²¹

---

¹⁵ Europska komisija: Memorandum o cjeloživotnom učenju, Bruxelles, SEC(2000) 1832

¹⁶ Bogdanovic, S. i dr.: Razvojni model pucnog otvorenog učilišta, HZPOU, 2001

¹⁷ Zakon o osnovnom školstvu («Narodne novine» broj 69/03 – pročišćeni tekst)

¹⁸ Zakon o srednjem školstvu («Narodne novine» broj 69/03 – pročišćeni tekst)

¹⁹ Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju odraslih («Narodne novine» broj 112/00, 89/03, 194/03)

²⁰ Zakon o pucnim otvorenim učilištima («Narodne novine» broj 54/97, 109/99 - Odluka Ustavnog suda)

²¹ Zakon o ustanovama («Narodne novine» broj 76/93, 29/97, 47/99)

Zbog nedostataka u Zakonu o pucnim otvorenim ucilištima potrebno je uciniti sljedeca poboljšanja:

- uskladiti ga s kasnije donesenim propisima (temeljem tih zakona pojedine djelatnosti mogu se obavljati isključivo u trgovackim društvima);
- jasno urediti medusobna prava i obveze osnivaca i ustanove (prema postojećem Zakonu osnivač ima prava, a ustanova samo obveze);
- otkloniti posljedice nedostatka odredbi o financiranju djelatnosti (obrazovanje odraslih prepušteno je tržištu, a izostala je svaka javna potpora i odgovornost države i lokalne zajednice).

Upravljanje u pucnim otvorenim ucilištima **decentralizirano** je nakon stupanja na snagu Zakona o ustanovama. Pucnim otvorenim ucilištima upravljaju upravna vijeca koja imenuju osnivači, a rukovode ravnatelji koje imenuju upravna vijeca. Gotovo u svim pucnim otvorenim ucilištima ravnatelj je dužan u postupku izbora predložiti program razvitka ustanove. Clanovi upravnih vijeca, kao i ravnatelji podliježu reizboru svake cetiri godine.

Razvijene europske države ugradile su pravo na obrazovanje i u druga podrucja zakonske regulative, u prvom redu radno-pravno zakonodavstvo (npr. institut dopusta u obrazovne svrhe)²². U Hrvatskoj je to pitanje samo nacelno uredeno Zakonom²³ kao obveza poslodavca odnosno pravo radnika na placeni dopust za školovanje, obrazovanje, osposobljavanja i usavršavanje, dok se nacin i opseg ostvarivanja toga prava radnika prepušta kolektivnim ugovorima. Ima, medutim, primjera kao što je Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama²⁴, koji predvida tek neplaceni dopust za potrebe vlastitog školovanja i usavršavanja kada je u vezi s poslovima koje zaposlenik obavlja ili njegovom profesijom ili djelatnošću poslodavca, što je korak nazad jer je prethodnim kolektivnim ugovorom radnik imao pravo na placeni dopust. Ovo tim više zbunjuje, budući da npr. u zdravstvenoj djelatnosti, za koju još nije sklopljen granski kolektivni ugovor, svi stručni radnici imaju obvezu trajnog usavršavanja u svrhu obnavljanja licence za samostalni rad.

Prihvatanjem niza medunarodnih dokumenata, od V. CONFINTEA u Hamburgu²⁵ do danas, Hrvatska se država obvezala na:

- usvajanje zakona i donošenje drugih mjera i primjenu politickih mehanizama za priznavanje prava na ucenje svim odraslim osobama, suradnjom sa svim partnerima;
- osnivanje službi javnog informiranja i savjetovanja razvijanjem metoda za priznavanje iskustvenog i prijašnjeg ucenja;
- razvijanje strategija kojima bi ucenje odraslih bilo dostupno i iskljucenim skupinama, pružanjem pomoci da pravilno izaberu nacine ucenja koji najbolje odgovaraju njihovim težnjama;
- isticanjem važnosti poštivanja Medunarodnog dana žena (8. ožujka) i Medunarodnog dana pismenosti (8. rujna), te obilježavanje Tjedna OUN cjeloživotnog ucenja.

Istovremeno s poticanjem decentralizacije i davanjem vecih ovlasti socijalnim i drugim partnerima, država ostaje odgovorna za stvaranje okvira i uvjeta, kao i za pracenje provedbe i uspješnosti primjene strategije razvitka obrazovanja odraslih u kontekstu

---

²² Zakoni SR Njemacke, Francuske, Madarske

²³ Zakon o radu («Narodne novine» broj 38/95, 54/95, 65/95, 17/01, 82/01, 114/03, 142/03)

²⁴ Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama («Narodne novine» broj 03/02)

²⁵ Deklaracija V. CONFINTEA i Dnevni red za buducnost, Hamburg, 1997.

cjeloživotnog ucenja.²⁶ Vlada Republike Hrvatske mora pristupiti obrazovanju odraslih **meduresorskim** djelovanjem svih mjerodavnih ministarstava: Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, i drugima na celu s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa.

Prihvatanjem inicijative za donošenje Zakona o obrazovanju odraslih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa treba ustrojiti i posebnu upravu za obrazovanje odraslih.

Vlada RH je početkom 2004. godine imenovala Povjerenstvo za obrazovanje odraslih sa zadacom predlaganja mjera i aktivnosti za unapređenje djelatnosti obrazovanja odraslih, te izrade Nacrta prijedloga zakona o obrazovanju odraslih.

4.2. Statisticko pracenje obrazovanja odraslih

Zbog nepriznavanja obrazovanja odraslih kao jednako važnog dijela ukupnog sustava obrazovanja, Hrvatska nema sustavnog, statistickog, pracenja djelatnosti obrazovanja odraslih, te se ne može pouzdano govoriti o broju i prirodi institucija, o strukturi i kvaliteti obrazovne ponude, o strukturi učenika i nastavnika, izvorima i svrhovitosti financiranja, i drugim relevantnim pokazateljima.

Državni zavod za statistiku prati formalno osnovno i srednje obrazovanje odraslih, kao dio djelatnosti razvrstane u razred 80.42. – Obrazovanje odraslih i ostalo obrazovanje Nacionalne klasifikacije djelatnosti, i trogodišnje prati djelatnost pucih otvorenih ucilišta, domova/centara za kulturu za potrebe Ministarstva kulture i drugih korisnika. Za razvitak djelatnosti, statisticko pracenje je od presudnog znacaja. Medutim, u postojećim okolnostima Državni zavod za statistiku istice problem nedostupnosti podataka, definiranja izvještajnih jedinica i temeljnih pojmova,²⁷ te je zbog toga prihvatio inicijativu Andragošskog centra za sudjelovanje u projektu «Izrada instrumentarija statistickog pracenja obrazovanja odraslih», i za taj projekt nužno je osigurati sredstva državne potpore.

Uspostavljanjem statistickog pracenja obrazovanja/ucenja odraslih, sukladno EURO-STAT-u u bitnome ce se promijeniti slika o obrazovnoj strukturi stanovništva.

4.3. Financiranje obrazovanja odraslih

Iz postojećih zakonskih propisa proizlazi da nema sustavne javne odgovornosti i potpore države i lokalne samouprave prema obrazovanju odraslih. Troškove svojega obrazovanja snosi sam pojedinac ili, kada je rijec o stjecanju profesionalnih znanja, poslodavac.

Prema istraživanju konkurentnosti radne snage, hrvatska poduzeca ulažu u razvoj konkurentnosti svojih zaposlenika daleko ispod svih svjetskih i europskih standarda.²⁸

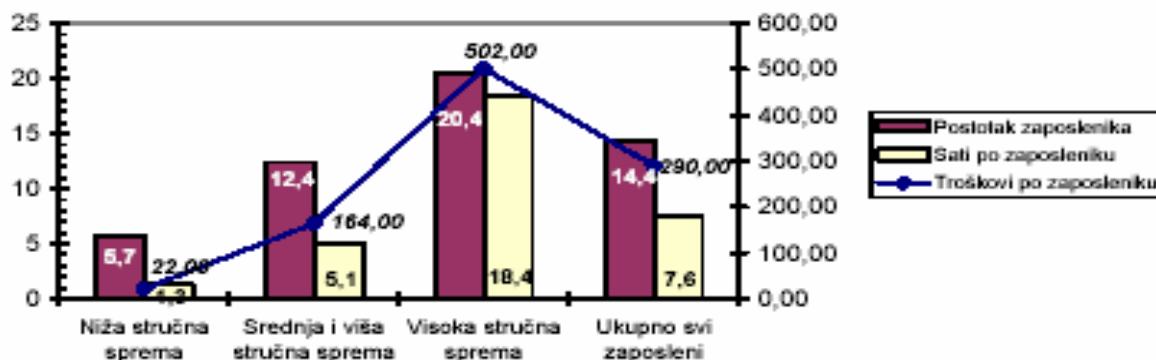
---

²⁶ Primorac, D: Izlaganje na Medunarodnoj konferenciji «Obrazovanje odraslih – na putu prema EU», Zagreb, 2004.

²⁷ Nacionalni program RH za pridruživanje EU – 2004. godina

²⁸ Pološki, N., Frajlic, D.; Pokazatelji konkurentnosti hrvatske radne snage – rezultati empirijskog istraživanja,

Slika 10. Ukupni postotak zaposlenika koji su prošli dodatnu izobrazbu, ukupni sati dodatne izobrazbe po zaposleniku, ukupni troškovi dodatne izobrazbe po zaposleniku u kunama; prema stručnim spremama u 2002. godini

No, prema podacima iz 1999. godine, u usporedbi sa zemljama koje su tada bile kandidati za ulazak u Europsku uniju, Hrvatska se, s obzirom na postotak poduzetaca koja dodatno obrazuju svoje zaposlenike, nalazila između Estonije i Slovenije i time zauzimala relativno visoko mjesto.²⁹

Fiskalna politika jedan je od najvećih problema obrazovanja odraslih. Zakon o porezu na dodanu vrijednost³⁰, usprkos institucionalnom pristupu, svrstava (javne) ustanove za obrazovanje odraslih u red poreznih obveznika zajedno s trgovačkim društvima, time obrazovnu djelatnost među gospodarske djelatnosti koje podliježu oporezivanju po stopi od 22%. Takva fiskalna politika ne potiče obrazovanje odraslih, što je u suprotnosti s praksom većine razvijenih i/ili europskih zemalja. Izuzetak su programi formalnog (osnovnog i srednjeg) obrazovanja verificirani u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Šesta Smjernica Vijeća Europe o harmonizaciji propisa država članica uređuje izuzetke od obveze plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Članak 13. Smjernice propisuje da je od obveze plaćanja poreza na dodanu vrijednost oslobođeno obrazovanje djece ili mladeži, školsko ili visokoškolsko obrazovanje, stručno usavršavanje ili prekvalifikacija, uključujući pružanje usluga i opskrbu robom vezanu za navedene djelatnosti a koje osiguravaju tijela uređena javnim pravom ili druge organizacije zemalja članica kojima je obrazovanje ciljane djelatnosti. Pritom je uvjet za oslobađanje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost narav i sadržaj djelatnosti koja se obavlja.³¹

Zbog nejednakog statusa obrazovanja odraslih u okviru cjelokupnog obrazovnog sustava, ustanove za obrazovanje odraslih obveznici su i poreza na dobit.³²

Mnoge europske države stimuliraju i motiviraju građane na obrazovanje i kroz propise o porezu na dohodak, pa se građanima priznaju različite porezne olakšice i subvencionira obrazovanje. S obzirom na nisku obrazovnu strukturu i visoke razvojne potrebe, Hrvatska bi morala slijediti taj primjer, te osigurati sustav financiranja obrazovanja odraslih.

4.4. Obrazovna ponuda

²⁹ isto

³⁰ Zakon o porezu na dodanu vrijednost («Narodne novine» broj 47/95, 106/96, 164/98, 105/99, 54/00, 73/00, 127/00, 48/04, 82/04)

³¹ Šesta smjernica Vijeća Europe broj 77/388 od 17. svibnja 1977.

³² Zakon o porezu na dobit («Narodne novine» broj 127/00, 163/03)

Obrazovanje odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja, usmjereno je na stjecanje:

- profesionalnih znanja, vještina i umijeca
- poduzetnickih i menadžerskih znanja,
- sposobnosti komuniciranja,
- socijalnih vještina i umijeca,
- sposobnosti, vještina i umijeca za kreativno izražavanje,
- sposobnosti, vještina i umijeca za obavljanje temeljnih građanskih dužnosti,
- sposobnosti za rješavanje različitih problema u obitelji,
- sposobnosti za očuvanje i zaštitu okoliša.

Cjelovita ponuda obuhvata gospodarski orijentirane obrazovne programe (*economic oriented*), s ciljem omogućavanja trajne zapošljivosti, društveno orijentirane obrazovne programe (*social oriented*), s ciljem osiguranja aktivnog sudjelovanja u razvitku zajednice, kao oruđe protiv svakog oblika socijalne isključivosti, te osobno orijentirane (*personal oriented*) obrazovne programe radi ispunjenja i izgradnje osobnosti.

U razvitku obrazovne ponude postavlja se nekoliko novih zahtjeva. Jedan od njih je zahtjev za otvorenosću. Obrazovanje mora biti **dostupno svima**, te se svakom pojedincu mora omogućiti sudjelovanje u procesu učenja na način koji najbolje odgovara mogućnostima i potrebama. Posebnu pozornost valja pri tome obratiti na posebne ciljne skupine. Drugi je zahtjev za fleksibilnošću. Fleksibilizacija gospodarstva i društva zahtijeva promjenu u području obrazovnih kvalifikacija, odnosno u budućnosti se «moramo oprostiti s konstruktom zanimanja kao kvalifikatorskim i pedagoškim temeljem».³³ **Fleksibilizacija u obrazovanju** znači:

- fleksibilizaciju završetka obrazovanja – priznanje neformalnog obrazovanja (osobne iskaznice kompetencije, obrazovni *vaucheri*) kojima pojedinac pokazuje/dokazuje svoje kompetencije.³⁴ S obzirom na procijenjeno sudjelovanje odraslih u obrazovnim programima, za pretpostaviti je da bi se u kratkom vremenu, nakon pristupa priznavanju neformalnog obrazovanja u Hrvatskoj, stekla bitno bolja, pozitivnija slika obrazovne strukture hrvatskog stanovništva;

- fleksibilizacija nastavnih planova – modularizacija, model NVQ (National Vocational Qualifications) koji je u Europi posebno naglašen u području strukovnog obrazovanja, a koji pojedincu omogućava pristup obrazovanju uz heterogene životne situacije i obecava stručnu mobilnost. Za razliku od drugih jugoistočnih zemalja, koje su već pristupile izradi svojih nacionalnih NVQ modela u okviru Phare ili CARDS projekata, u Hrvatskoj se o ovoj inicijativi počelo razgovarati 2003. godine, na poticaj ETF-a, te ovaj projekt treba nastaviti u okviru CARDS projekta obrazovanja odraslih – 2005. godine;

- fleksibilizacija sadržaja – umjesto orijentacije na prijenos/stjecanje što veće količine znanja, sve veći je naglasak na stjecanju vještina kao što su učenje učenja, kreativnost, sposobnost rješavanja problema;
- fleksibilizacija na razini metodike/didaktike – sve veći naglasak na samoorganiziranom ili samoupravljanom učenju.

Temeljne vještine i osnovno obrazovanje odraslih

---

³³ Gruber, E.: Modernizacija pomoću fleksibilnosti daljnjeg obrazovanja, objavljeno u: Perspektive i tendencije obrazovanja odraslih u Europi, HZPOU, Zagreb, 2000.

³⁴ Europska komisija: Bijela knjiga o odgoju i obrazovanju

Prema Akcijskom planu i *EFA Goals*,³⁵ univerzalan i pravedan pristup osnovnom obrazovanju za sve najjace je oružje u borbi protiv siromaštva. Osnovno obrazovanje temeljni je preduvjet daljnjeg obrazovanja.

U Hrvatskoj je osnovno obrazovanje obvezatno i besplatno.³⁶ Medutim, 685 711 stanovnika starijih od 15 godina nema završenu osnovnu školu, od cega je 3% bez škole. Za razliku od razdoblja od 1990., Vlada Republike Hrvatske, 2003. godine, prihvatila je desetgodišnji projekt opismjenjavanja odraslih «Za Hrvatsku pismenosti – put do poželjne budućnosti», sukladno Rezoluciji OUN «Desetljeće pismenosti 2003. – 2012.»³⁷, i u državnom proračunu osigurala sredstva za osnovno obrazovanje odraslih, za 2003. u iznosu 1.200.000,00 kuna, i za 2004. u iznosu 10.000.000,00 kuna.

Ciljna skupina Projekta obuhvaca dob od 15 do 50 godina, njih 91 391 (13,3%). Osim mogućnosti završetka osnovnog obrazovanja, njima će biti omogućeno i stručno osposobljavanje za manje složene i jednostavnije poslove (zanimanja) potrebne na tržištu rada.

Provedba projekta do sada pokazala je nedostatke koje treba žurno otkloniti:

- nedostatak promidžbe i kampanje kojom bi se javnosti i zainteresiranima pružile potrebne informacije;
- nastavni plan i program, koji je neznatno modificiran u odnosu na nastavni plan i program osnovnog obrazovanja redovitih učenika;
- udžbenicka i druga literatura gotovo da ne postoji, pa se izvedba oslanja na skripte nastavnika;
- nastavu izvode nastavnici redovitih osnovnih škola, koji nemaju andragoška znanja i vještine, a veći broj niti iskustva u radu s odraslima.

Uz tradicionalni pojam pismenosti - vještine pisanja, citanja i racunanja, novi pojam «pismenosti 21. stoljeca» razumijeva osposobljenost za citanje s razumijevanjem, vještine komuniciranja, znanja stranih jezika i korištenja suvremene informacijske i komunikacijske tehnologije, omogućuju kvalitetno razumijevanje prirodnih i društvenih zbivanja, osposobljenost za rješavanje problema, vještine i spremnosti za timski rad, prihvacanje drugih i drugacijih, osposobljenost za trajno ucenje. Za ostvarivanje ovih zahtjeva, važna je uloga i neformalnog obrazovanja.

U 2003. godini, na uzorku od 14 pucskih otvorenih ucilišta, koji djeluju na podrucju manjih gradova (Ludbreg, Bjelovar, Nova Gradiška, Sesvete, Velika Gorica, Cakovec, Osijek, Šibenik, Kutina, Slatina, Samobor, Dugo Selo, Rab i Daruvar – od cega, dakle, cetiri gravitiraju Zagrebu), programe osposobljavanja za razlicita zanimanja završilo je 1.142 polaznika, programe ucenja stranih jezika pohađalo je 3.212 polaznika i programe informatickog opismenjavanja 390 polaznika.³⁸

Srednje obrazovanje odraslih

---

³⁵ «Obrazovanje za sve», Svjetski forum obrazovanja, Dakar, 2000.

³⁶ Ustav Republike Hrvatske («Narodne novine» broj 41/01 – pročišćeni tekst)

³⁷ Rezolucija 54. Glavne skupštine OUN

³⁸ Izvor: Hrvatska zajednica pucskih otvorenih ucilišta

Srednje obrazovanje odraslih obuhvata programe za stjecanje školske ili stručne spremene, programe prekvalifikacije, te programe osposobljavanja i usavršavanja. Provedba ovih programa podvrgnuta je nadzoru Ministarstva, te ustanove u postupku verifikacije moraju dokazati ispunjenost prostornih, kadrovskih i materijalnih uvjeta. Završetkom ovih oblika obrazovanja, polaznici stjecu javni certifikat, bez eksterne evaluacije. Samo u razdoblju travanj – lipanj 2004. godine, blizu 150 pravnih subjekata podnijelo je Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa zahtjeve za verifikaciju programa.

U ovome području postoje brojni primjeri dugogodišnje dobre prakse partnerstva između poslodavaca, Zavoda za zapošljavanje i pukihi otvorenih učilišta, koji akceptiraju obrazovne potrebe tržišta rada i suvremene tendencije u obrazovanju odraslih. Koristeci zakonsku mogućnost, obrazovne ustanove donose nastavne planove i programe osposobljavanja i usavršavanja, koji uvažavaju prethodna znanja i vještine odraslih učenika i odgovaraju potrebama poslodavaca, a troškove obrazovanja u većoj mjeri snosi Hrvatski zavod za zapošljavanje, odnosno poslodavci.

Srednje obrazovanje odraslih za obrtnicka zanimanja izvodi se prema programima koji se sastoje od opceobrazovnog dijela i naukovanja sa završnim pomocnickim ispitom. Naukovanje se sastoji od stručno-teorijskog (teorija zanimanja) i praktičnog dijela. Programe, pedagošku dokumentaciju, te programe pomocnickih i majstorskih ispita po određenoj proceduri, donose: ministar znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatska obrtnicka komora i ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Prilikom prekvalifikacije kandidatima se priznaje opceobrazovni dio školovanja i imaju obvezu položiti pomocnicki ili majstorski ispit. Preduvjet za polaganje pomocnickog ispita je najmanje godina dana prakse u djelatnosti za koju se prekvalificiraju, a preduvjet za polaganje majstorskog ispita uz završen opceobrazovni dio programa najmanje tri do pet godina iskustva u obrtu za koji žele položiti majstorski ispit. U razdoblju od 1996. godine, od kada se provode, pomocnicki ispiti je položilo 9 909 kandidata, a majstorske ispiti 3 484 kandidata.³⁹

Više i visoko obrazovanje

U kontekstu cjeloživotnog učenja, i visoko obrazovanje mora težiti primjeni načela otvorenosti, fleksibilnosti i kreativnosti, te ostvariti veću povezanost interesima i potrebama gospodarskog razvitka.

Iako zvuči paradoksalno, oni koji su više obrazovani češće teže obrazovanju i uključuju se u procese učenja, za razliku od manje obrazovanih koji bi trebali imati veću potrebu za daljnjim učenjem. Stoga je visoko obrazovano stanovništvo glavna pokretačka snaga u «društvu znanja».

Visokoškolsko cjeloživotno obrazovanje od naročite je važnosti za održavanje mjerodavnosti i radne pouzdanosti visokoobrazovanih stručnjaka različitih struka. Tijekom protekla četiri desetljeća neprekidne su promjene tehnologije donijele brzo zastarijevanje znanja, utjecale su i na društvene prilike na spoznaju i svjetonazor, ponajviše na tržište radne snage. Stoga je već ranih šezdesetih godina razvijena kultura kontinuiranog obrazovanja, koje je posebice dobro organizirano kao djelatnost profesionalnih društava: tecajevi, radionice,

---

³⁹ Izvor: Hrvatska obrtnicka komora

seminari, i drugi oblici prijenosa znanja. Uz to, na znanstvene i stručne skupove pozivani su vrhunski inozemni stručnjaci da održe predavanjima o najnovijim tekovinama znanosti i tehnike. Konacno, i sudjelovanje na međunarodnim skupovima važan je doprinos obnovi znanja. Ipak, pretežno je to neformalni prijenos znanja i nedostatan kad se radi o vrhunskim suvremenim tehničkim organizacijskim znanjima i kad su gospodarstvu potrebni stručnjaci koji će omogućiti prijenos tehnologije i što raspolažu i znanjima i vještinama.

Za Hrvatsku je karakteristican scenarij prema kojemu postoji nestašica stručnjaka u prirodnim i tehničkim sektorima dok u drugima vlada nezaposlenost. Stoga cjeloživotnim obrazovanjem valja predvidjeti i takvo dodatno obrazovanje kojim će ljudi biti poučavani, kako biti fleksibilni i prilagodljivi.

Zalažemo se za organizirano uključivanje sveučilišta, veleučilišta i visokih škola u program cjeloživotnog obrazovanja, npr. sa svojim bi temeljnim programima visoka učilišta morala u završnoj godini predvidjeti predmete, seminare i praktikume, što će svojom aktualnosti i vrsnoćom moći privući stručnjake iz prakse da tijekom svojeg radnog vijeka obnavljaju znanje. To bi obrazovanje valjalo biti dostupno svim stručnjacima i matične druge struke. Važan dio ove djelatnosti je i cjeloživotno učenje učitelja, koji također moraju nadvladati zastarijevanje znanja.

«Druga obrazovna prilika»

Osobe koje započnu, ali ne završne redovno obrazovanje, poseban su društveni problem, jer je riječ o blizu 18% upisanih u srednje škole i 35% upisanih u programe visokog obrazovanja. Razlozi toga osipanja mogu se pretpostaviti u nedovoljnoj vertikalnoj i horizontalnoj prohodnosti redovitog obrazovnog sustava, te nerazvijenom modelu individualizacije učenja, no, svakako je potrebno izgraditi sustav pristupa svakom «obeshrabrenom» i model uspješne dodatne motivacije za integraciju u proces učenja odnosno proces rada i aktivne uloge u društvu.

U kontekstu cjeloživotnog učenja, praksa obrazovanja odraslih bilježi sve veći interes za visokim obrazovanjem odraslih osoba, koji je motiviran napredovanjem u struci, željom ili potrebom za promjenom struke, te osobnim potrebama i željama pojedinca. Odgovor na ove potrebe, visoko obrazovanje može ponuditi otvorenim i fleksibilnim pristupom, što bi, svakako, unaprijedilo obrazovnu strukturu stanovništva u ovome, za razvoj društva, posebno važnom segmentu obrazovnog sustava.

Obrazovanje zaposlenih

Zbog «odumiranja» određenih struka na tržištu rada i pojave novih, te zbog dugotrajnog postupka, klasifikacija zanimanja zastarjela je već u trenutku njezinog donošenja. Stoga će i tržište rada sve više posezati za katalogom znanja, umjesto kataloga zanimanja.

Potrebe za stalnim stjecanjem novih znanja i vještina, ni zaposlene ne izuzima od zahtjeva za njihovim trajnim usavršavanjem. Stoga se u sve više struka, na razini visoke, više i srednje stručne spreme, uvodi licenciranje novih znanja i vještina koje omogućuje zadržavanje radnog mjesta odnosno trajnu zapošljivost.

Obrazovanje nezaposlenih

Hrvatska ima visoku stopu nezaposlenosti, 17,6% u rujnu 2004. godine⁴⁰. Osim razloga uvjetovanih Domovinskim ratom, negativnim posljedicama privatizacije u gospodarstvu, jedan od bitnih razloga je i niska i neodgovarajuća obrazovna struktura radno aktivnog stanovništva. Važno sredstvo zapošljavanja su mjere aktivne politike tržišta rada koje uključuju obrazovanje i osposobljavanje. Nositelj obrazovnih aktivnosti za nezaposlene je Hrvatski zavod za zapošljavanje, koji je tijekom 2003. godine definirao potrebe za obrazovanjem nezaposlenih osoba u sferi deficitarnih zanimanja (brodogradnja i građevinarstvo), kao i potrebe za stjecanjem dodatnih znanja i vještina koje su tražene na tržištu rada, a manjkaju nezaposlenim osobama (informatička znanja, znanja stranih jezika...). Za realizaciju plana obrazovanja osigurano je 3.000.000,00 kuna, što neće biti dostatno za njegovu cjelovitu realizaciju. Naglasak će biti na kracim programima stručnog osposobljavanja i na zanimanjima za koja je potrebno savladati praktične vještine jednostavnijih poslova radnih mjesta.

Obrazovanje za zapošljavanje odvija se u ustanovama za obrazovanje koje imaju verificirane programe i ovlaštena su za izdavanje javnih isprava – certifikata. Nezaposlenoj osobi koja se uključuje u obrazovanje, Zavod osigurava novčanu pomoć u visini minimalne novčane naknade, troškova prijevoza, stvarnih troškova za udžbenike kao i troškova propisane zaštitne odjeće, obuće i drugih pomagala u programima obrazovanja.

Osim obrazovanja nezaposlenih osoba prema verificiranim programima, Zavod uključuje nezaposlene u programe radionica u kojima uče kako efikasnije i brže pronaći odgovarajuće zaposlenje. Neki od naziva radionica su “Radionica samoprocjene”, “Kako tražiti posao”, “Kako se predstaviti poslodavcu”, za 7451 osoba utrošeno je 372.550 kuna.

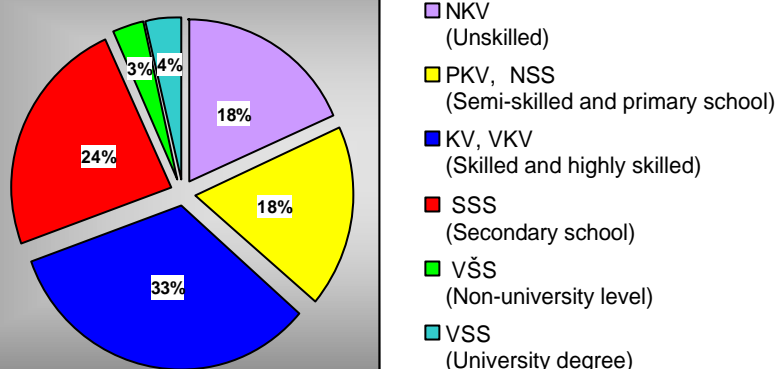
Jedna od mjera poticanja zapošljavanja, koju provodi Zavod, odvija se pod imenom “Učenjem do posla za sve”. Ona, između ostalog, obuhvaća subvencioniranje obrazovnih aktivnosti – uvođenja u posao, stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije, prekvalifikacije i stručnog usavršavanja za poznatog i nepoznatog poslodavca. Korisnici mjere mogu biti sve osobe koje su u razdoblju dužem od 30 dana evidentirane kao nezaposlene, bez obzira na godine starosti, razinu stručne spreme i prethodno radno iskustvo. Najveći opseg zapošljavanja od 11.649 osoba ostvaren je upravo u okviru ove mjere.

Mjere povećavanja zapošljivosti, koje provodi Zavod, uglavnom su usmjerene prema nezaposlenim osobama mladim od 25 godina, kojih je u Hrvatskoj u 2002. godini bilo više od 110.000. Međutim, posebnu pozornost sa stanovišta obrazovanja zaslužuju stariji nezaposleni koji često imaju nisku razinu obrazovanja, vrlo malo povjerenja u svoje mogućnosti i snage, te nisu motivirani za osposobljavanje. Zbog cestih stečajeva hrvatskih poduzetaka, pri kojima je na prvom udaru za otpuštanje mahom starija radna snaga, vrlo je izražen rizik ulaska starijeg stanovništva u kategoriju dugotrajno nezaposlenih. Poseban je zadatak sustava obrazovanja odraslih pomoći toj skupini ljudi da nastave biti korisnim članovima zajednice.

---

⁴⁰ Izvor: Državni zavod za statistiku

STRUKTURA NEZAPOSLENIH OSOBA PREMA STRUCNOJ SPREMI (prosjek 2003.)
 STRUCTURE OF UNEMPLOYED BY EDUCATION (average 2003)

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Poseban izazov su područja koja su bila opustošena i razorena tijekom Domovinskog rata. U njima još uvijek ne funkcionira lokalna ekonomija i stopa nezaposlenosti je vrlo visoka.

Od izuzetnog je značaja osmišljena nacionalna aktivna politika u zapošljavanju. Na temelju Zakona o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Vlada Republike Hrvatske donosi godišnji plan za poticanje zapošljavanja. Temeljem toga plana, Hrvatski zavod za zapošljavanje i druge nadležne pravne osobe provode mjere u cilju unapređenja zapošljavanja, razvijanja poduzetništva, poticanja prilagodljivosti poslodavaca i radnika uvjetima na tržištu rada, kao i primjeni istih uvjeta pri zapošljavanju žena i muškaraca.

Za praćenje provedbe plana za poticanje zapošljavanja Vlada RH osniva odgovarajuće povjerenstvo sastavljeno od predstavnika socijalnih partnera, nadležnih ministarstava i ostalih interesnih skupina koje djeluju na tržištu rada, a na celu toga tijela je predsjednik Vlade RH.

Zakonom je određeno da mjere za poticanje zapošljavanja posebice obuhvataju: programe za otvaranje novih radnih mjesta; programe prilagodbe radnih mjesta za pojedine skupine nezaposlenih; programe zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih (starije osobe, invalidne osobe, dugotrajno nezaposlene osobe, hrvatski branitelji, i dr.); zatim, programe samozapošljavanja nezaposlenih osoba; programe pripreme radnika kod poslodavca koji prelaze na nove proizvodne programe ili na nove tehnologije; programe prostorne i profesionalne pokretljivosti; te programe izrade studija, istraživačkih i drugih projekata vezanih za tržište rada.⁴¹

U okviru provedbe mjera aktivne politike u zapošljavanju osigurana je tripartitna suradnja, odnosno sudjelovanje predstavnika Vlade RH, poslodavaca i sindikata u okviru Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, te Gospodarsko-socijalnog vijeća na nacionalnoj i županijskoj razini.

⁴¹ Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti («Narodne novine» broj 32/02)

NEZAPOSLENE OSOBE PREMA RAZINI OBRAZOVANJA I SPOLU
UNEMPLOYED PERSONS, BY EDUCATIONAL ATTAINMENT AND GENDER

GODINA YEAR	MJESEC MONTH	UKUPNO		Bez škole i nezavršena osnovna škola		Osnovna škola		SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike		SŠ za zanimanja u tajanju od 4 i više godina i gimnazija		Viša škola, I. stupanj fakulteta i stručni studij		Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat		
		TOTAL		No schooling and uncompleted basic school		Basic school		1 to 3-year vocational secondary school		4 (or more)-year vocational secondary school and grammar school		Non-university college		University and postgraduate degrees		
		Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	Ukupno Total	Žene Women	
2004.	I.	324.965	188.844	22.273	12.057	75.880	44.948	129.259	65.812	76.084	52.772	8.709	5.502	12.760	7.753	
	II.	326.029	189.581	22.280	12.055	76.749	45.373	129.783	66.348	76.229	52.949	8.605	5.367	12.383	7.489	
	III.	325.238	189.134	22.122	11.961	76.254	45.214	130.195	66.497	75.901	52.724	8.552	5.322	12.214	7.416	
	IV.	316.967	184.965	21.661	11.652	73.961	43.966	126.813	65.110	74.001	51.549	8.465	5.319	12.066	7.369	
	V.	305.198	178.479	21.148	11.345	71.118	42.329	121.836	62.764	71.181	49.711	8.198	5.152	11.717	7.178	
	VI.	295.646	172.823	20.756	11.110	68.745	41.042	117.676	60.549	68.762	47.882	8.196	5.195	11.511	7.045	
	VII.	293.275	171.554	20.419	10.926	67.327	40.360	117.205	60.122	68.385	47.607	8.359	5.399	11.580	7.140	
	VIII.	293.842	171.864	20.396	10.922	67.048	40.193	117.508	60.128	68.530	47.706	8.597	5.623	11.763	7.292	
	IX.	299.469	174.544	20.232	10.820	67.173	40.327	120.767	61.515	71.529	49.568	8.215	5.255	11.553	7.059	
	X.	0	0													
	XI.	0	0													
	XII.	0	0													
	Æ	308.959	180.199	21.254	11.428	71.584	42.639	123.449	63.205	72.289	50.274	8.433	5.348	11.950	7.305	

U tijeku je završno oblikovanje i izrada Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja, koji će se temeljiti na Europskoj strategiji zapošljavanja⁴², ocjeni stanja na hrvatskom tržištu rada, te posebnim razradenim mjerama i planovima: aktivne i preventivne mjere za nezaposlene i neaktivne; otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva; poticanje promjena i promicanje prilagodljivosti i pokretljivosti na tržištu rada; promocija razvoja ljudskog kapitala i cjeloživotno učenje; povećanje ponude radne snage i promocija aktivnog starenja; jednakost spolova; promoviranje integracije i borba protiv diskriminacije osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada; regionalne razlicitosti.

Obrazovanje branitelja

Medu posebnim skupinama nezaposlenih istice se oko 25.689⁴³ branitelja Domovinskog rata, od kojih oko 35,19% nema završenu srednju školu. O obrazovanju i zapošljavanju hrvatskih branitelja i djece poginulih skrbi Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. U Državnom proračunu za 2004. godinu osigurano je 30.000.000,00 kuna za provedbu mjera stručnog osposobljavanja za poznatog, odnosno nepoznatog poslodavca; mjere samozapošljavanja kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva; poticanja osnivanja zadruge hrvatskih branitelja; te potporu pojedinacnim poslovnim projektima kojima se otvaraju nova radna mjesta.

Obrazovanje za poduzetništvo

Poduzetnički duh temelj je tržišnog gospodarstva. Redoviti školski sustav još uvijek ne uvažava značaj ovoga, na našim prostorima, novoga načina promišljanja i postupanja, pa je velika odgovornost obrazovanja odraslih u nadoknadi toga nedostatka posebno za uspješnost poticajnih mjera samozapošljavanja.⁴⁴

Na ovom području djeluju brojne institucije u Hrvatskoj, koje svojim programima nude izobrazbu i stručnu pomoć poduzetnicima. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obrane

Obrazovanje menadžera i vođa

U tržišnom gospodarstvu, visoko kompetentnim menadžerima pripada važna uloga. Formalno obrazovanje menadžera moguće je u okviru visokog obrazovanja, na svim ekonomskim fakultetima te poslovnim visokim školama, kao dvogodišnji ili četverogodišnji studij, odnosno jednosemestralne specijalizacije. Uz dodiplomski nudi se i poslijediplomski te doktorski studij.

Neformalno obrazovanje menadžera provode različite institucije – komore, udruge poslodavaca, privatne konzultantske i druge tvrtke, te sami, u pravilu veći, gospodarski subjekti.

---

⁴² Europska strategija zapošljavanja, Europska komisija, Bruxelles, COM(2003/6) final

⁴³ Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja u 2004. g., Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004.

⁴⁴ Europska komisija: Konkretni ciljevi obrazovnih sustava u budućnosti, Bruxelles, COM(2001) 59 (final)

Obrazovanje za trecu životnu dob

Produljenjem životnog vijeka, obrazovanje za trecu životnu dob dobiva sve vecu važnost. Raznolikost programa omogućuje starijim osobama ispunjenje želje za novim znanjima i vještinama koja ranije nisu uspjeli ostvariti, najčešće zbog nedostatka vremena, svladavanje novih znanja i vještina koje se nameću svakom pojedincu, otklanjanje osjećaja «oslabljenog» pripadnika zajednice. Ovi programi sve više postaju sastavni dio ponude pucih otvorenih ucilišta i velikog broja nevladinih udruga.

4.5. Obrazovna infrastruktura

Danas se u Hrvatskoj obrazovanjem odraslih, kao svojom redovnom djelatnošću ili kao djelatnošću koja prati redovnu, bave:

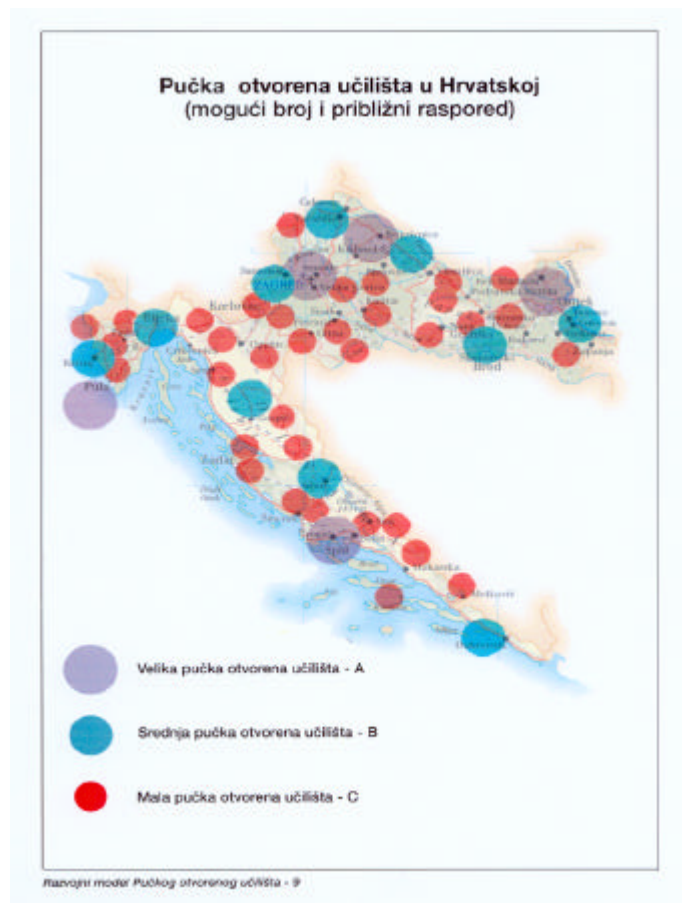
- pucka otvorena ucilišta (javna i privatna),
- osnovne i srednje škole koje realiziraju programe obrazovanja odraslih,
- visoke škole,
- centri za obrazovanje u gospodarskim tvrtkama,
- razlicite privatne škole (npr. stranih jezika),
- auto-škole,
- strukovne udruge i organizacije,
- nevladine udruge i organizacije,
- politicke stranke,
- udruge poslodavaca,
- sindikati,
- ucilišta za trecu životnu dob,
- penološke ustanove i zavodi,
- vjerske institucije,
- strane ustanove, škole i organizacije.

Ovo, na prvi pogled bogatstvo i raznovrsnost institucionalnih okvira za obrazovanje odraslih, krije, u dijelu koji se odnosi na neformalno obrazovanje i ucenje, nekoherentan, voluntaristicki «sustav» obrazovne infrastrukture, nejasan prostorni i kadrovski potencijal, neriješen financijski status, uvjetovan razlicitim *ad hoc* utjecajima.

Prema podacima trgovackih sudova, u Hrvatskoj djeluje:

- 82 pucka otvorena ucilišta i 2 otvorena ucilišta i 18 ucilišta,
- 7 narodnih sveucilišta, od cega je 5 osnovala lokalna samouprava i 2 privatizirana,
- 20 centara za kulturu i 3 doma kulture, ciji je osnivač lokalna samouprava, a neki od njih uz kulturne djelatnosti obavljaju i obrazovne.

Na trgovackim sudovima registrirano je još 23 pravna subjekta (društva s ogranicenom odgovornošću i dionicka društva), koja obavljaju djelatnost obrazovanja odraslih. Od ukupno 132 ustanove, 59 je osnovala lokalna samouprava.

S obzirom na prostorne uvjete i kapacitete u kojima se obavlja obrazovanje odraslih, ustanove se međusobno razlikuju, a posebno se istice, iako mali broj, onih u koje je zadnjih godina uložena značajna iznosa financijskih sredstava. Jednako je i u pogledu materijalne opremljenosti suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalicama.

Pučka otvorena učilišta, odnosno obrazovanje odraslih u Hrvatskoj u drugoj polovici prošlog stoljeća, građeni su po njemačkom modelu, te do danas zadržali visoki stupanj podudarnosti, što je dobar putokaz daljnjeg razvitka, ako se ima na umu da je Njemački savez visokih narodnih škola jedna od vodećih europskih asocijacija za obrazovanje odraslih.

Od 59 pučkih otvorenih učilišta, koja su tijekom pedesetih do sedamdesetih godina prošlog stoljeća osnovana odlukom lokalne samouprave, danas je 49 članica nacionalne, krovne asocijacije – Hrvatske zajednice pučkih otvorenih učilišta. Zajednica je osnovana 1954. godine, od 1996. godine punopravna je članica Europske asocijacije za obrazovanje odraslih i Međunarodne certifikatne konferencije za učenje stranih jezika. Udruživanje u Zajednicu je dobrovoljno, odlukom upravnih vijeća ustanova, uz suglasnost osnivača.

Ciljevi i zadaci Zajednice su promicanje razvitka učenja i obrazovanja odraslih; međusobno povezivanje članica radi ostvarivanja zajedničkih interesa; poticanje suradnje s drugim srodnim i suradnim ustanovama i organizacijama; zastupanje i predstavljanje članica prema trećima, posebno mjerodavnim državnim i lokalnim tijelima; lobiranje kod mjerodavnih državnih tijela da prihvate politiku obrazovanja sukladno potrebama odrasle osobe i suvremenim trendovima u Europi i svijetu; međunarodna suradnja; stručna i pravna pomoć ustanovama članicama; informacijska djelatnost; unapređenje kvalitete obrazovne ponude i kompetencije stručnih djelatnika u ustanovama članicama. U svrhu unapređenja kvalitete i povećanja kompetencije, Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta ustanovila je

Hrvatsku ljetnu andragošku akademiju, koja se od 1995. godine održava jednom godišnje kao skup s međunarodnim sudjelovanjem i prati aktualne potrebe i zbivanja (ucenje stranih jezika, uvođenje međunarodnog certifikata za ICT, obrazovanje razvojaca branitelja Domovinskog rata, zakonodavstvo u obrazovanju odraslih i dr.).

Od 1971. godine u Hrvatskoj djeluje Andragoški centar, javna ustanova za unapređivanje obrazovanja odraslih, koji je u prošlom stoljeću bio rasadnik andragoških kadrova za područje cijave jugoistočne Europe, glavni nositelj razvojnih i istraživačkih projekata, sa svojih nekoliko specijaliziranih biblioteka bio je središte izdavačke djelatnosti, a u cijavom svijetu poznat po Ljetnoj školi andragoga u Porecu i Zimskoj školi andragoga u Samoboru, te stručnom časopisu «Obrazovanje odraslih», koji je od 1959. bio i ostao jedini stručni časopis za obrazovanje odraslih u Hrvatskoj. Andragoški centar od 1990. godine ne ostvaruje nikakvu potporu države, te sve svoje aktivnosti i prihode ostvaruje isključivo na tržištu. Djelatnost Andragoškog centra je obrazovna, razvojno-istraživačka i izdavačka.

Ove 2004. godine, Centar je, u suradnji s Hrvatskom zajednicom pucikih otvorenih ucilišta, organizirao Međunarodnu ljetnu andragošku akademiju, kao trening nastavnika u obrazovanju odraslih iz osam zemalja jugoistočne Europe.

Zavod za školstvo Republike Hrvatske, svojim osamostaljivanjem iz sastava Ministarstva prosvjete i športa,⁴⁵ 2003. godine, ukazuje na novi pristup obrazovanju odraslih, osnivanjem Centra za obrazovanje odraslih kao posebne ustrojbene jedinice.

U području neformalnog obrazovanja djeluju brojne udruge, kao npr. Društvo za cjeloživotno ucenje, Hrvatsko andragoško društvo.

4.6. Nastavnici u obrazovanju odraslih

Vec je ranije receno da nema pokazatelja kojima bi se pouzdano iznijeli podaci o broju i strukturi nastavnika u obrazovanju odraslih. S obzirom na raznolikost postojeće obrazovne ponude, zaključuje se da nastavu u obrazovanju odraslih realiziraju stručnjaci iz drugih područja, daleko više nego iz nastavničkih zvanja.

Nastavnici u programima formalnog obrazovanja, a koji nemaju nastavničko obrazovanje, moraju steci dodatno pedagoško-psihološko obrazovanje za rad u nastavi, što je moguće na filozofskim fakultetima. Stoga ni podzakonski akti, kojima je uređena vrsta stručne spremlje nastavnika i napredovanje nastavnika, ne uređuju zasebno područje obrazovanja odraslih.

Andragoški centar, jedina specijalizirana ustanova za unapređivanje obrazovanja odraslih, organizira radionice o novim metodama u obrazovanju odraslih, a od 2003. godine, ima verificirani program osposobljavanja za temeljna andragoška znanja i vještine. Po uzoru na Andragoški centar Slovenije, u daljnjem razdoblju razvit će se modularni programi osposobljavanja i usavršavanja uključujući i e-Learning.

---

⁴⁵ Sada Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Radi trajnog usavršavanja ravnatelja i stručnih radnika u pucim otvorenim ucilištima, Hrvatska zajednica pucih otvorenih ucilišta, od 1995. godine organizira Hrvatsku ljetnu andragošku akademiju.

Brojni stručni skupovi održani zadnjih godina, upucuju na potrebu ponovnog organiziranja studija andragogije na fakultetima i visokim ucilištima. Iako je imala bogatu tradiciju školovanja andragoških stručnjaka, na filozofskim fakultetima i kroz Ljetnu i Zimsku školu andragoga, danas u Hrvatskoj samo na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveucilišta u Rijeci postoji katedra andragogije.

Poucavanje, kao profesiju, ceka odlucujuca promjena u narednim desetljećima: **ucitelji i odgajatelji postaju voditelji, mentori i posrednici.**⁴⁶ Obrazovanje odraslih u bitnome se razlikuje od obrazovanja djece, vec i po ciljnim skupinama. Svaka obrazovna grupa, kao i svaki odrasli ucenik u grupi, donosi sa sobom razlicita prethodno stecena znanja i iskustva, cije prihvacanje i uvažavanje pridonose dodatnoj motivaciji za završetak upisanog programa i daljnje sudjelovanje u procesu obrazovanja/ucenja. Ponekad, a sve više cesto, ta su znanja i iskustva veca od nastavnikovih. Stoga ucenik – odrasla osoba, mora biti subjekt obrazovnog procesa, i obrazovni proces mora biti usmjeren ka ostvarenju njegovih prepoznatih potreba. «Sposobnost i povjerenje za razvoj i primjenu metoda ucenja i poucavanja otvorenog sudjelovanja bi stoga trebale postati temeljna stručna vještina ucitelja i odgajatelja, kako u formalnim tako i u neformalnim obrazovnim situacijama. Aktivno obrazovanje podrazumijeva motivaciju za ucenje, sposobnost vježbanja kritickog razmišljanja te znanje o ispravnom nacinu ucenja. U njegovanju sposobnosti ljudi da dolaze do znanja i koriste ga leži nenadomjestiva bit pedagoga.»⁴⁷ U tu svrhu potrebno je zvanje poucavatelj uciniti atraktivnijim. Akcijski plan mora sadržavati mjere trajnog usavršavanja nastavnika – poucavatelja koje ce medu ostalim ciljevima imati pozitivan ucinak na napredovanje u struci.⁴⁸

4.7. Istraživacki i razvojni projekti

Nedostatak istraživackih i razvojnih projekata u obrazovanju odraslih, jedan je od glavnih razloga nedovoljne razvijenosti ove djelatnosti.

Istraživanja obrazovnih potreba nužna su radi osiguravanja uspješnog i ucinkovitog razvitka obrazovne ponude.

Medunarodni projekti važni su s aspekta europskih i svjetskih integracija, ali i za razvitak djelatnosti unutar države, razmjenom iskustava, primjera dobre prakse, predstavljanjem postignuca, povezivanjem stručnjaka, institucija i organizacija, stvaranjem i razvijanjem mreža. Gotovo da nema države u Europi koja tijekom zadnjeg desetljeća nije sudjelovala u medunarodnim projektima obrazovanja odraslih (Phare, SOKRATES, Grundtvig, Leonardo, CARDS i dr.), osim Hrvatske. Glavni razlog tome je nerazumijevanje važnosti i uloge obrazovanja odraslih od strane države.

---

⁴⁶ Europska komisija: Memorandumo cjeloživotnom ucenju, Bruxelles, SEC(2000) 1832

⁴⁷ isto

⁴⁸ Europska komisija: «Obrazovanje i usavršavanje 2010», Bruxelles, COM(2003) 685 (final)

Jedini državni projekt obrazovanja odraslih bio je «Doprinos stabilnosti jugoistočne Europe kroz jačanje lokalnih i regionalnih struktura obrazovanja odraslih» - Pakt o stabilnosti 2000. - 2003. Ciljevi Projekta bili su:

- lobiranje za razvitak djelatnosti obrazovanja odraslih, te je u suradnji s Odborom za obrazovanje, znanost i kulturu Sabora organizirana Nacionalna rasprava o Memorandumu Vijeca Europe o cjeloživotnom ucenju; u suradnji s EAEA organiziran uvodni seminar: «EU i jugoistočna Europa»; I. Konferencija o obrazovanju – ucenju odraslih; prezentacija PISA Studije; I. Tjedan cjeloživotnog ucenja u Hrvatskoj; Hrvatska ljetna andragoška akademija (glavna tema: Zakonodavstvo u obrazovanju odraslih);
- *capacity building* - četiri radionice za nastavnike o novim metodama u obrazovanju odraslih; sudjelovanje na međunarodnim skupovima, hospitacije u inozemstvu, nabava informaticke opreme za ravnateljstva pucih otvorenih ucilišta, osnivanje pucih otvorenih ucilišta na srednjodalmatinskim otocima;
- unapređenje obrazovne ponude – uvođenje Xpert European Computer Passport.

Potporom Projekta formirana je stručna biblioteka «Teorija i praksa obrazovanja odraslih» u kojoj je objavljeno pet naslova, te omogućeno izdavanje časopisa «Obrazovanje odraslih».

European Training Foundation (ETF) i *The European Centre for the Development of Vocational Training* (CEDEFOP) važne su institucije EU koje pružaju potporu urazvoju strukovnog, odnosno obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog ucenja.

4.8. Partnerstvo u obrazovanju odraslih

Partnerstva su danas neizostavan oblik suradnja svih mjerodavnih cimbenika, unutar i izvan formalnog sustava obrazovanja. Na nacionalnoj, županijskoj i razini poslodavaca i ustanova, socijalnim partnerima treba osigurati višestruku ulogu «korisnika», ulagatelja, pregovaraca i promicatelja ucenja. Partnerstva na lokalnoj razini nužna su za cjelovitu i učinkovitu provedbu strategije 'na terenu'. U njih treba uključiti urede državne uprave i lokalne samouprave, gospodarsko-socijalna vijeca županija, savjetodavna vijeca za zapošljavanje pri podružnim službama, obrazovne ustanove i s njima povezane usluge kao što su informiranje, vodenje i savjetovanje, istraživačke centre, gospodarske subjekte (to je dio njihove zajedničke socijalne odgovornosti), službe za zapošljavanje, nevladine udruge (posebno različite interesne skupine – potencijalne ucenike).

4.9. Certificiranje

U ekonomijama znanja, potpuno razvijanje i korištenje ljudskih resursa odlucujuci je cimbenik u održavanju konkurencije. U ovom su smislu, diplome, certifikati i kvalifikacije važna smjernica poslodavcima jednako kao i pojedincima na tržištu rada i u poduzetništvu. Ova pojačana potražnja za kvalificiranim radom od strane poslodavaca i sve veća konkurencija među pojedincima da dobiju i zadrže posao dovest ce do daleko veće potražnje za priznatim obrazovanjem nego ikada do sada.⁴⁹

---

⁴⁹ Europska komisija: Memorandum o cjeloživotnom ucenju, Bruxelles, SEC(2000) 1832

Formalno obrazovanje uvijek završava javnim certifikatom, u području neformalnog obrazovanja, posebno učenja stranih jezika i ICT vještina, osim privatnih isprava, postoji i određeni broj međunarodnih certifikata (British Council, Goethe Institute, ICC, ili Microsoft, ECDL, Xpert European Computer Passport i dr.)

4.10. Evaluacija/Vrednovanje

Promišljanje o vrsnoci i uspješnosti izvođenja poučavanja valja temeljiti na mjerodavnosti ili kompetentnosti koju će danim programom postići poučavane osobe. Uspješnost poučavanja treba ocjenjivati na temelju povećanja mjerodavnosti za stanovitu djelatnost, što može obuhvatiti i znanje i vještinu. Program kojim se nudi prekvalifikacija ili nova znanja/vještine vrednovat će se postignutom mjerodavnosti za dano radno područje.

Za provjeru stečenih znanja i vještina u svim ponudjenim programima potrebno je izraditi pažljivo pripremljene testove, a valja promisliti kako programe obrazovanja uključiti u bodovni sustav. Radove bi trebalo navoditi i u svjedodžbi (certifikatu) da bi na dobro domišljen način moglo poslužiti za upis u radnu knjižicu.

Vrednovanje uspješnosti obrazovanja važan je posao i za svaku od navedenih djelatnosti bit će potrebno u skladu s izloženim pažljivo razraditi postupke.

Sljedeća razina evaluacije bit će kvalitativna evaluacija samog procesa osposobljavanja, usavršavanja i trajnog obrazovanja odraslih. To jest, koliko uspješno programi, strategije poučavanja i učenja odraslih, unutar određenih oblika cjeloživotnog obrazovanja odgovaraju na osobne potrebe polaznika, na potrebe suvremenih tehnologija rada i na društvene potrebe, odnosno, kako se ostvaruju ciljevi cjeloživotnog obrazovanja.

5. PRACENJE PROVEDBE STRATEGIJE OBRAZOVANJA ODRASLIH

Vlada Republike Hrvatske u provedbi ove strategije donijet će godišnji akcijski plan krajem kalendarske godine za sljedeću godinu i odrediti tijela za praćenje provedbe mjera i aktivnosti akcijskog plana.

Radi praćenja kvalitete i intenziteta provedbe strategije i akcijskog plana potrebno je razviti metodologiju evaluacije s odgovarajućim indikatorima. Evaluacija će biti ostvarivana na više razina: strukturalna i funkcionalna razina sustava obrazovanja odraslih, tj. koliko uspješno uspostavljeni sustav djeluje, daje li očekivane rezultate, gdje su potrebna poboljšanja, promjene i dopune: na razini ustanova, mreža suradnje, zakona, propisa, financiranja i dr. i to na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

SADRŽAJ

1.	Uvod.....	1
2.	Inoviranje obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja.....	1
3.	Ciljevi strategije obrazovanja odraslih.....	5
4.	Razvoj organizacijskih, stručnih i financijskih pretpostavki.....	8
4.1.	Politika obrazovanja odraslih i zakonsko uređenje	8
4.2.	Statističko praćenje obrazovanja odraslih.....	10
4.3.	Financiranje obrazovanja odraslih	10
4.4.	Obrazovna ponuda	12
4.5.	Obrazovna infrastruktura	20
4.6.	Nastavnici u obrazovanju odraslih.....	22
4.7.	Istraživački i razvojni projekti.....	23
4.8.	Partnerstvo u obrazovanju odraslih.....	24
4.9.	Certificiranje	24
4.10.	Evaluacija/vrednovanje.....	25
5.	Praćenje provedbe strategije obrazovanja odraslih.....	25

PRIJEDLOG STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Izvešće o provedenoj raspravi

Nakon prihvatanja Prijedloga Strategije i Akcijskog plana obrazovanja odraslih, na sjednici Povjerenstva za obrazovanje odraslih održanoj 26. srpnja 2004. godine, javna rasprava provedena je:

1. objavom na web stranici MZOŠ, od 29. srpnja 2004.
2. skupu povodom Svjetskom dana pismenosti održanom u Splitu, 8. rujna 2004., na kojem su sudjelovali predstavnici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – područni uredi, uredi državne uprave – odsjeci za prosvjetu, puka otvorena učilišta i osnovne škole (89 sudionika)
3. kolegiju ravnatelja pucih otvorenih učilišta održanom u Selcu, 24. i 25. rujna 2004. godine
4. sjednici Povjerenstva za zapošljavanje, obrazovanje i usklađivanje s tržištem rada GSV-a, održanoj u Zagrebu, 4. listopada 2004. godine
5. sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeca, održanoj u Zagrebu, 12. listopada 2004. godine.

Na svim skupovima, vrlo pozitivno je ocijenjena inicijativa za donošenje Strategije. U provedenim raspravama potvrđena su stajališta o zatečenom stanju iznesena u Prijedlogu Strategije i Akcijskog plana obrazovanja odraslih.

Podržane su temeljne smjernice utvrđene Prijedlogom Strategije:

- obrazovanje odraslih mora biti sastavni, ali specifičan dio cjelokupnog sustava obrazovanja
- obrazovanje odraslih temeljeno na koncepciji cjeloživotnog učenja
- razvoj partnerstva svih mjerodavnih čimbenika na svim razinama
- odgovornost države za obrazovanje odraslih
- utvrđivanje konkretnih mjera i aktivnosti za razvitak obrazovanja odraslih – utvrđivanje obrazovnih potreba, usklađivanje potreba i ponude, dostupnost, licenciranje, evaluacija, odgovornost.

Povjerenstvo za obrazovanje odraslih zaprimilo je pisane primjedbe i prijedloge na Prijedlog Strategije i Akcijskog plana obrazovanja odraslih od Hrvatske udruge poslodavaca, Saveza samostalnih sindikata Hrvatske koji su razmatrani na sjednici 04. studenog 2004.